

Synpunkter på förslag till föreskrifter om utdelning av post (dnr 22-10152)

Datum 6 oktober 2022
Dokumentägare Sophie Ducaté, Group Legal Counsel
Informationsklass Open

1. Inledning

PostNord uppskattar ånyo möjligheten att få komma med synpunkter i den fortsatta processen för att ta fram nya föreskrifter om utdelning av post inom ramen för den samhällsomfattande posttjänsten. Sedan förra remissomgången har vissa oklarheter förtydligats vilket kommer att göra regelverket för hur postutdelning ska hanteras mer stringent, till gagn för såväl postoperatörer som mottagare av post.

Utdelningsledet är den del i brevhandlingen med högst kostnadsandel för att tillhandahålla samhällsuppdraget. Att få till stånd ett tydligt, tillräckligt flexibelt och inte alltför kostnadsdrivande regelverk är således viktigt för att kunna utföra en posttjänst som inte är allt för orimligt ekonomiskt betungande.

Under de senaste fem åren har regleringen av den samhällsomfattande posttjänsten justerats, såväl i Sverige som i flertalet andra EU-länder. Även framöver måste regleringen skapa förutsättningar för den flexibilitet som krävs för att möjliggöra ytterligare anpassningar för att säkerställa att samhällsomfattande tjänster är ekonomiskt hållbara och tillgodoser användarnas behov.

I snart två decennier har brevvolymerna minskat och paketvolymerna har snabbt ökat, främst på grund av digitalisering och utvecklingen av e-handeln.

Genom föreskrifterna skapas ett juridiskt bindande regelverk som endast en av ett stort antal postoperatör är bundet av. I och med att andra konkurrerande

postoperatörer och logistikaktörer inte träffas av föreskrifterna riskerar den befintliga snedvridningen av konkurrensen att ytterligare förstärkas. Om till exempel utdelningsfrekvens och plats för leverans regleras för utföraren men inte för konkurrenterna kan de sistnämnda operera med leveransmodeller som på effektivare och billigare sätt tillgodoser avsändares och mottagares behov.

Säkerställandet av den samhällsomfattande posttjänsten måste balanseras mot skyldigheterna som ålägger utföraren och att de förblir ekonomiskt hållbara. Den finansiella hållbarheten kommer med dagens reglering att äventyras under de kommande åren, på grund av de stora volymnedgångarna av brev. Med föreskrifterna föreslås en ökad bindande reglering som vidmakthåller dagens utdelningsstruktur och begränsar flexibiliteten och möjligheterna att på kort sikt anpassa tjänsten efter utvecklingen och efterfrågan på posttjänster.

I de föreslagna föreskrifterna finns förvisso också förslag som i alla fall på pappret ger potential till besparingar för utföraren. PostNord ser positivt på att myndigheten har haft en ambition att försöka uppnå en balans för utföraren.

Nedan redogörs för de förslag som PostNord antingen har invändningar emot, eller där vi av andra anledningar har anledning att kommentera. För övriga förslag har vi inga invändningar.

2. PostNords kommentarer på förslagen

Plats för postanordning inom 200 meter från adressplats (p.5.1 i konsekvensutredningen)

PostNord finner ingen anledning att ifrågasätta uppgifterna vad avser hur många postanordningar som finns i respektive, utanför tätort. Det är dock viktigt att påpeka att antalet mottagare som har lantbrevbäring, och därmed tillgång till möjligheten att få paket som annars hade gått till ombud utkörda, är högre än de 630 000 postanordningar utanför tätort som anges i PTS utkast till föreskrifter.

Eftersom PostNord inte kan ha ombud i alla tätorter, av praktiska och ekonomiska skäl, är det inte ovanligt att PostNord erbjuder mottagare i mindre tätorter lantbrevbäring för att uppfylla åtagandet om tillgänglighet för användarna av den samhällsomfattande posttjänsten. Antalet postmottagare som bor utanför tätort eller i tätort utan postombud och som därmed har lantbrevbäring är därför större än de som bor utanför tätort; andelen av postmottagarna som har lantbrevbäring är cirka 18 procent.

PostNords tolkning är att PTS har haft som ambition att värna befintliga postmottagare och att föreskrifterna som rör maximalt avstånd till postanordning som en konsekvens inte ska gälla exempelvis vid nyproduktion, när postmottagare flyttar eller när ägare av en fastighet med fritidshus övergår till att bli stadigvarande bosatt på fastigheten i fråga. De som överväger att bosätta sig långt utanför tätort kommer då att kunna ha avstånd till postanordning i beaktande, på ett sätt som befintliga postmottagare inte har anledning att göra.

Om detta är korrekt uppfattat bör det tydliggöras i föreskrifterna.

PostNord har förståelse för ambitionen, men menar att det kan leda till noterbara konsekvenser. Det skulle kunna innebära att två grannar i praktiken omfattas av två delvis olika regelverk beroende på hur länge man har varit stadigvarande bosatt på respektive fastighet. Det framstår inte som uppenbart att det kommunikativt kan förklaras med lätthet för de som kommer att beröras.

Det bör vara möjligt med undantag för regeln om maximalt 200 meters avstånd till postanordning, både i och utanför tätort. Anledningen till detta är att det kan vara omöjligt att hitta en plats för postanordningar som är förenlig med lag eller annan författning vad gäller exempelvis arbetsmiljö eller trafik.

Informations- och samrådsskyldighet (p. 5.2 i konsekvensutredningen)

Tillhandahållaren är skyldig att samråda bland annat med "andra med befogat intresse". Det framgår inte vilka andra aktörer som kan ha "befogat intresse". Rimligen kan andra postoperatörer ingå i begreppet, men bör även andra aktörer som mer eller mindre regelbundet delar ut information i postanordningar, som exempelvis religiösa samfund eller den lokala idrottsföreningen, ingå i nämnda krets? Det finns nästan ett trettiotal företag med tillstånd att bedriva postverksamhet i Sverige. Att anordna ett samråd med samtliga företag med sådana tillstånd kan bli ohållbart. PostNord föreslår att PTS i sina föreskrifter förtydligar vad som avses med "andra med befogat intresse", företrädesvis att samråd ska ske med andra postoperatörer med betydande verksamhet i området, alternativt med sammanslutning av mindre postoperatörer.

Inför en förändring som kan påverka postutdelningen föreslås att tillhandahållaren ska inleda ett samråd minst sex månader innan en ny plats anvisas. PostNord menar att det är en rimlig tidshorisont för förändringar av större karaktär. Däremot kan det ifrågasättas om det är ett rimligt tidskrav för förändringar av mindre karaktär. Det förefaller något överdrivet med krav på samråd och sex månaders tidsfrist för mindre förändringar, som exempelvis att rotera postanordningen. För mindre justeringar bör tiden därför vara avsevärt kortare.

Postmottagare med särskilda behov (p. 5.6 i konsekvensutredningen)

PostNord får idag ersättning för att tillhandahålla utdelning till postmottagare inom lantbrevbäring utanför tätort med särskilda behov. Enligt de nuvarande allmänna råden bör PostNord utföra i princip samma typ av service för postmottagare med motsvarande behov inom tätort, dock utan ersättning. PostNord menar att denna ordning är ologisk och ekonomiskt ohållbar. Det finns dessutom anledning att tro att den här ordningen kommer att bli betydligt mer kostsam framöver. Andelen av befolkningen som är över 80 år kommer de närmaste 20 åren att öka med nästan 50 procent enligt SCB. I ett läge där fler postlådor samlas i tätorter kommer varje undantag kosta allt mer. Det förefaller därför orealistiskt att PostNord skulle ha möjlighet att tillhandahålla denna service i tätort utan ersättning.

Småhus (p. 6.4 i konsekvensutredningen)

PostNord delar PTS bedömning att det i småhusområden framöver kommer att finnas behov av att styra utdelning av postförsändelser mot samlade leveransplatser. I just villaområden ägs ofta mark antingen av privata fastighetsägare eller av kommunen. För att det ska fungera i praktiken med postlådesamlingar förutsätter det således att kommunen i fråga är välvilligt inställd. Det är tveksamt om postanordningsinnehavarna skulle se det som positivt om kommuner skulle börja kräva ekonomisk kompensation för upplåtelse av mark för postlådesamlingen. PostNord förordar att någon form av riktlinjer tas fram för kommuner i syfte att underlätta för kommande postlådesamlingar i villaområden.

Befintliga avstånd över 200 meter (p. 6.7 i konsekvensutredningen)

Som PostNord har förstått förslaget till nya föreskrifter ska befintliga postmottagares avstånd till respektive postanordningsfunktion säkras. Som konstaterades under punkt 5.1 ovan förstår PostNord syftet bakom förslaget, men menar att det finns både principiella, kommunikativa och praktiska invändningar mot inriktningen. PostNord förutsätter att befintliga regler om utdelning längs sidoväg fortsatt ska gälla för olika former av nyetableringar, medan postmottagningsanordning för befintliga postmottagare ska "frysas". De synpunkter som PostNord förde fram 18 juni 2021 i förra remissomgången (PTS dnr 21-3151) kvarstår. Tyvärr måste vi konstatera att oklarheterna inte har adresserats:

Vilket regelverk ska gälla

- om en fastighet byter ägare?
- om en ägare till en fritidsfastighet väljer att bli stadigvarande bosatt på fastigheten i fråga?

- vid nybyggnation?
 - om det på en fastighet flyttar in en inneboende, samtidigt som de ursprungligt stadigvarande bosatta personerna bor kvar på samma fastighet? Kommer i så fall samma fastighet att lyda under två olika regelverk?
-